

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETECH PÁL
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

1913. január 1-ig...

„1913. január 1-éig ráérünk a véderőjavaslatokkal“ mondotta Khuen-Héderváry nagy hangon, mosolyogva, „mert én vagyok a terminus nélküli minis terelnök“. „Nos, akkor mi meg ráérünk 1913. január másodikáig“, mondotta Justh Gyula, mikor értesült a miniszterelnök elbizakodott nyilatkozatáról.

A nagyhangú kijelentésre azonban csakhamar ugyancsak rácsófolták az események és csakhamar kitűnt, hogy a miniszterelnök csak az ellenzék ijesztésére mondogatta, hogy ő ráér, ellenben Bécsből szorongatják, hogy szállítsa már a beígért létszámmelést. A taktika, a miről a kormány azt hirdette, hogy 1913-ig nem fog rajta változtatni, bizony néhány hét alatt megfordult a bécsi szellő hatása alatt, megfordult pedig a nemrég tartott királyi audienciák hatása alatt. A passzív rezisztencia helyett a kormány az aktív rezisztencia felé halad és minden jelenség arra mutat, hogy erőszakos eszközökkel szándékozik élni. Ezt a legutóbbi események logikai kapcsolatba állításával kétségtelenül megállapíthatjuk.

A királyi kihallgatást nemsokára követte Székely Ferenc igazságügyminiszter tapintatlan kirohanása az ellenzék ellen, a melyben „szégyen, gyalázat“nak mondotta az ellenzék küzdelmét. A kis „enfant terrible“ azonban nyomban kénytelen volt — szégyen-szemre, az ellenzék gúnyos nevetése közben — nyelvbottlásait visszavonni.

Legjobban azonban a miniszterelnök hazudtolta meg a saját állítását. A mindig mosolygó miniszterelnök, a kinek 1913. január 1-éig semmi tenni-valója nem akadt a véderőjavaslatokkal szemben, ki ölbe tett kezekkel, ragyogó arccal várta, hogy egy szép napon befagy az obstrukció, váratlanul, mindenkinek a legnagyobb meglepetésére, vad dühvel, kipirult arccal és rikácsoló hangon fenyegette meg az ellenzék, hogy hagyjon fel az obstrukcióval, mert jön a házszabályrevízió. Hát már nem vár 1913. január 1-éig? Természetesen nem, mert közbejött az önértékes kijelentés és a távoli terminus közé a királyi kihallgatás.

E jelenet után néhány nap múlva a Neue Freie Presse-ben közlemény jelent meg, mely a magyar válsággal foglalkozott. Ezt a bécsi lapot úgy tekinthetjük, mint a magyar kormány bécsi szócsövét, ez utján szokta a kormány az ellenzék megfenyegetni. Ez a lap a válság megoldásával foglalkozik és azt mondja, hogy vagy békés egyezés jön létre, vagy pedig Tisza István házelnöksége alatt a házszabályrevíziót kell keresztülhajtani és ha ez sem használ, akkor jöjjön a házfelosztás és új választás. A békés megoldásra

kilátás nincs; a Tisza-féle házelnökséget maga Tisza István cáfolta meg, mert látta, hogy a munkapártban is nagy ellenzésre talált és könnyen megeshetett volna, hogy a munkapárt egy része és az ellenzék újra Berzeviczy Albertet választotta volna meg.

A házfelosztás és az új választásokkal való fenyegetőzés mellett azonban nem lehet és nem szabad elmenünk. Ezzel, — minthogy kormányforrásból ered a híresztelés — komolyan számolnunk kell.

Az ellenzéki sajtónak itt teljes erejével akcióba kell lépnie. Ránk hárul a feladat, hogy a vidéki ellenzéki pártokat, azoknak mindenféle szervezetét, csoportosulását, tehát pártkörét, klubokat, olvasóköreit, népköröket már most figyelmeztessük, hogy a pártéleti mozgalmat teljes erővel folytassák. Ahol az ellenzéknek szervezete nem lenne, ott mielőbb ilyen létesítsenek. Résen kell lennünk és el kell követnünk mindent, hogy az ellenzéki polgárokat a közös cél érdekében összetartsuk, mert az összetartásban, a szervezkedésben rejlik az erő és a kormány hatalmi szervezetével, a pénzzel és terrorral szemben mi ugyanis csak az eszmék erejét, a szó hatalmát, a lelkesedést és a szervezethez állíthatjuk. Már most, a mikor még minden csendes, készülünk kell a választásokra, a nagy harcra, egy esetleges téli — nem választásra, hanem valóságos hadjáratra, hogy a kormány váratlan házfelosztása az ellenzék készületlenül ne találja.

Dr. Bognár Oszkár.

A mai népgyűlés.

(—gh) Székelyudvarhely város függetlenségi érzelmű polgársága ma ünnepet ült. Tanúságot tesz változatlan politikai hithűségéről. Nehéz időkkel élünk. Az ország teherviselő képességét a kormány végsőig akarja kimeríteni. Életünket és vérünket követeli a nagyhatalmi hóbot bálványozására. Azt akarja, hogy annyi adót fizessünk, a mennyi erőnket túlhaladja.

Hatalmi kényszereszközeinek összes fortélyait előszedte. A főispánok, alispánok, főszolgabírák és falusi jegyzők reá nehezedtek a vármegyékre s mindenképpen azt akarják láttatni, azt akarják elhitetni, hogy a nemzet él-hal a súlyos katonai terhekért. A törvényhatósági bizottsági közgyűlések nevében néhány függő helyzetű bizottsági tag — főispáni kényszer folytán — sok helyen akadt, hogy a kormánynak kedvező átiratot verseci utánozza. De viszont maga a függetlenül érző polgárság, ezzel szemben mindenütt ellene nyilatkozott.

Furcsa látvány is az a törvényhatósági bizottsági vélemény. Nagyon furcsa. Ezelőtt pár évvel ugyan azon katonai javaslatok ellen, melyek most a képviselőház asztalán pihennek s hónapok óta alusszák jól megérdemelt mungó-álmukat, — mondjuk ugyanezen javaslatok ellen Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága tényleg egy-

hangulag tiltakozott. Akkor pedig főispáni önkény, erőszak nem volt.

Most legutóbb ugyanazon bizottság, mert hiszen alig változott azóta, egészen ellenkező értelmű határozatot hozott. Hol van itt a józan ész? Hol a következetesség? Itéljük meg önmaguk, kik akkor és most is szavaztak...

Munkapárti oldalról hallottunk olyan véleményt is, hogy a népgyűléseket az ilyen és ezekhez hasonló törvényhatósági bizottsági határozatok megelőzően és nem azok után kellene tartani. Hát aztán ki tétellezi fel előre, hogy a törvényhatósági bizottságok nem magának a népnek, nem magának a mandátumot adó választóknak az érzelmeit képviselik a közgyűléseken? Miért nem kérdezik meg a bizottsági tagok választóikat álláspontjukról előre? Azért, mert a választókkal — tisztelet a keves kiételnek — csak akkor allanak szóba, amikor tisztséget, bizalmat akarnak tőlük kéri.

Feltétlenül jogosult tehát ilyen formán az is, hogy utólagosan maga a nép, a nemzet, melytől minden jog forrása ered, megnyilatkozzék és hallassa szavát, habár az elitelő, lesújtó is azokra, kik a következetesség ösvényéről letértek. Ezt az is igazolja, hogy annak idején, mikor a katonai terhek ellen állást foglaltak, azért az országban egyetlen elitelő hang sem emelkedett. Tehát akkor maga a nép, maga a nemzet helyeselte a törvényhatósági bizottságok álláspontját.

Pestvarmegye és más önállóan cselekedni tudó, akaró és merő vármegyék most is következetesen megmaradtak előbbi határozatuk mellett. Férő batorsággal oda mondták a kormánynak, hogy a katonai javaslatok nekik nem kellenek. De hát ott és egyebütt a törvényhatósági bizottsági tagokat dróton rángatni, még a főispánnak sem áll hatalmában. Itt sincs hatalma reá, hanem hát maguk a bizottsági tagok állanak agyalábon s ha főispánt látnak, — tisztelet az elenyésző csekély számú tagoknak — rögtön behódolnak. Ha ez nem így volna, vármegyének egész más tekintélye, szavának más súlya lenne.

Maros-Torda vármegyében még színét sem látták a verseci híres átiratnak. Pedig ott is Haller János grófa főispán épen úgy, mint Udvarhelyvármegyében. Maros-Vásárhelyt is felfordult a béke szekere, hogy a tanfolyamozó polgármester javaslatát keresztül erőszakolták.

Elmélkedjenek ezekről mindazok, akiket illet s legalább jövőre ne engedjék magukat paprika Jancsi módjára dróton rángatni.

Ébredjen fel a székely önérték. Ne szálljon inába a bátorság senkinek. Az igaz, hazafias ügyért küzdeni, harcolni, legszentebb kötelessége mindenkinek.

Gyönyörű példát szolgáltat erre a mostani parlamenti ellenzék, melynek minden egyes tagja emberfeletti erővel teljesíti hazafias kötelességét — mindnyájunkért. Jegyezzük meg jól: mindnyájunk érdekében küzd most az ellenzék. Tehát azokért is, akik e hazafias küzdelmét megmondolatilannal, a hatalmi polcon levők vállvere-

regetésért eljötték. Valóságos krisztusi művet folytatnak értük. A megváltó ellenségeiért is imádkozott és keresztalált szenvedett. Ezt példázza az ellenzék mai küzdelme is.

Székely testvérek! Polgártársak! Bátor elszántsággal, de józan gondolkodással, komoly férfiakhoz illő ünnepélyességgel vegyünk részt mindnyájan a mai népgyűlésen és hallgassuk meg városunk országgyűlési képviselőjének: Dr. Valentsik Ferencnek beszámoló beszédét s tiltakozzunk az agyonsújtással fenyegető katonai terhek ellen.

Vonják vissza — a hóhér-javaslatokat!

Irta: *Pallós Árpád dr.*

A politikában semmi sem történik. Hirtelen szélcsend állott be, mely hasonlatos a nyári zivatarokat megelőző némaághoz. Miként a természet várakozó állaspontra helyezkedik a nagy viharok kitörése előtt, épen úgy az ország s parlament ünnepélyes csendben várakozik az eljövendőkre. Mert jön valami! Nem lehet másképen. A mostani helyzet, a jelenlegi állapot tarthatatlan. Az ország szekere még mindig a létszámemelés s a katonai követelések során kátyujában vesztegel és semmi kilátásunk, hogy abból egyhamar kilábaljon. Ezalatt országos érdekek mennek tönkre, gazdaságilag s erkölcsileg szenvedünk s mindez azért, hogy a militarizmus telhetetlen molochjának nem akarjuk áldozatul vetni utolsó garasunkat s nem akarunk elvérezni azon súlyos terhek nyomasztó hatása alatt, melyeket a létszámemeléssel akarnak reánk rakni.

A sok fenyegetőzés, a sok ígéretés: üres rémitgetésnek látszik. A kormány nem mer erőszakos fegyverekhez nyulni. Érti, hogy az ország ez akciójánál nem lenne oldala mellett s akkor a kudarc és gyászos bukás bizonyos. Viszont a kormány is beátja, hogy így vezetni az ország ügyeit továbbra nem lehetséges.

Valamit tenni okvetlenül kell, mert különben a következmények odiuma reá hárul. Már pedig lehet-e egy magyar királyi kormánynak kellemetlenebb valami, minthogy a legkegyelmesebb bécsi Burg nincsen ténykedéseivel megelégedve?!

Pedig az is egészen bizonyos, hogy a jelenlegi magyar kormány ténykedéseivel ha meg is lehet elégedve, de az elért eredményekkel annál kevésbé. Már pedig a bécsieknek több pénz és még több katona kell, hogy legyen mivel asszisztálni ahhoz, ha a többi nagyhatalmaknak megjön az étvágyuk egy kis külpolitikai kalózkodáshoz. Mert bizony a rablott jószágokból a mi monarchiánknak csak mindenkor fűge jut.

S ezért harcol hónapok óta elkeseredetten a magyar kormány s ezért folyik késhégyig az egyesült ellenzék küzdelme. A végeredmény pedig már előre bizonyos. Mert ha még tényleg sikerülne is a kormánynak a munkapárt segítségével keresztül hajszolni a véderőjavaslatokat, azok fizikai teljesítésére sehogyan sem lesz képes, mert az ország gazdasági helyzete arra nem alkalmas, azt betartani nem tudja.

Minék esszük meg hát akkor a békát? Miért e sok hühö? Lássák be azok, akiknek végre annyi eszöknek kell lennie, hogy ez az ország annyira kiuzsorázott, annyira földhöz ragadt szegény, hogy több terhet roszadózó vállain, a maiaknál, elviselni nem képes. Lássák be, hogy hiába minden erőlködés, hiába hajszolják keresztül ezeket a lehetetlen törvényjavaslatokat, mert azok még a szentesítés után sem teljesíthetők, épen az ország siralmas gazdasági helyzetéből kifolyólag.

Kasszandra jóslatokat senki sem szeret, mi sem akarjuk ezt a hálátlan szerepkört betölteni. De nem hallgatjuk el azt, ami annyira nyilvánvaló, nem sikkunk el nyom nélkül olyan kérdések mellett, melyek következményei már előre leszegezhetők. Hagyjának fel végre lehetetlen kívánságaikkal, vonják vissza a véderőjavaslatokat s engedjék, hogy ez az ország, mely a tönk szélén vándorog először gazdaságilag térjen annyira magához, hogy azután a katonák kívánságait fizikailag is teljesíthesse.

Mert ugyan mit ér nekik egy megszavazott törvény, ha nincs, aki azt teljesíteni is tudja?!

Ébresztő.

— A „48-as magyar vers“-ből. —

Elég volt már epedve várunk
A jobb időt, a szebb napot!
A sok hiu reménytől állunk
Már unostig felkopott.
Itt az idő, vérem! magyarság!
Itt az idő, hogy tenni kell:
Ne törd, hogy ellenséged arcát
Baráti mé. máz fődje el!

Mert ellenséged az a tábor,
Mely hizelegve átkarol;
Napfényes, álmos mosolyából
Rád villog a gyilkos pokol.
Azért oly sima, mint a bársony,
Hogy hozzád férjen a keze
S majd arcul ütve meggyalázzon,
Vagy orvul megfojtson vele!

Mért pusztul népe Kanahánnak?
Az ősi jólét hova lesz?
A régi várak miért nem állnak?
Az ut Budára miért gyepes?
Ez a haragos Isten átka:
Szenvedsz, hazám, te bárgyu Jób,
Mert önként görnyedtél igába
S kebledre vetted a kigyót.

Hiába égünk lelkesedve,
Vér, könny, verejték hasztalan;
Áldott hazánk sok magja, nedve,
Gyümölcs, bor, állat, víz, arany —
Hiába kincse a magyarnak,
A dus föld nem nekünk terem!
Odaát mindent learatnak,
Mienk csupán a küzdelem.

S hiába vakmerők, vitézek
A szép magyar nők fiai,
Csatában élni-halni készek:
Hirtőlük mégse hallani!
Kelhetnek, mint egy csodaerő,
A büszke, hős félistenek:
Elnyeli őket, mint a fertő,
A hagyományos hadsereg!

Az a sereg, mely nemzetünknek
Pusztító Minotaurusza;
Mely mindig gyáván futva csügged,
Mihelyt halálos a tusa;
Mely győzni sohasem tudott még,
Csak felfújt békamérge mar;
S mely kártyavárként leomolnék,
Ha rálehelne a magyar!

E légy, e lomha, szemtelen légy
Köpköd sebünkbe rut petét!
S te némán türod ezt magyar nép
S nyeled cukorban az epét?
Nem! nem! Fölébredsz! Látom, érzem,
Tettekre buzdít a dolog:
Mielőtt kardot kötsz merészen,
A legyet összemorzsolod.

Morzsold csak össze góorsan! Aztán
A féluton már meg ne állj!
Győződnél kell jogod ősi harcán —
S magyar király lesz a király!
S magyar királlyal a magyarság
Teremt egy új regés időt:
Feltámad a nemzeti nagyság,
Mely négyszáz éve rombadőlt!

Rudnyánszky Gyula.

E NAP

Vasárnap, október

Rózsafüzér

az új évnegyed kezdete.
Ha előfizetése lejárt, siessen azt megújítani, hogy a »SZÉKELY-UDVARHELY« továbbra is b. címére pontosan küldessék

kat. Támogassuk az igazi 1848-as függetlenségi sajtót, mert azzal önmagunk függetlenségét, szabadságát segítjük elő. Hazafias tisztelettel kérjük tehát az előfizetések megújítását. Előfizetési ár negyedévre 2 K 50 f.

HIREK.

— **Vértanúk emléke Erzsébetvároson.** Az „Erzsébetvárosi Polgári Otthon“ olvasóköre az aradi 13 vértanu emlékét ma (vasárnap) kegyeletesen ünnepeli. A kör helyiségében műsoros ünnepséget és társasvacsorát rendez. A műsorból megemlíjük, hogy Sikolya Lajos „Boszut esküszünk“ című sajtó versét fogja szavalni. A hazafias érzés ilyen ápolása, bizony nálunk is elférne úgy a polgárság, mint az iskolák egy részének körében...

— **Bánffy emlékünnepe.** Az udvarhelyi ref. egyházmegye 1911. évi okt. hó 10-én d. e. 10 órakor Székelyudvarhelyen a ref. templomban Br. Bánffy Dezső v. b. t. t., Magyarország egykori miniszterelnökének, mint erdélyi ref. egyházkerületi főgondnoknak emlékére ünnepélyt rendez, melyre az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja. Az ünnepély sorrendje: 1. Ének: Jövel szentlélek Uristen XCII. dics. 1. vers 2. Ének: Az emberélet te meghagyod halni XC. Zsolt. 2. vers. 3. Ina, tarja Hegyi Péter peteki lelkes egyh. m. főjegyző. 4. Ének-szóló előadja: Horváth József ref. kántor. 5. Emlékbeszéd, tarja Vajda Ferenc székelyudvarhelyi ref. lelkész, esperes. 6. Ének: Isten áldd meg a magyart! Székelyudvarhely 1911. okt. 6. Az esperesi hivatal.

— **Szinészet.** Szilágyi Dezső szinigazgató társulatával e hó 3-án kezdte meg előadásainak sorozatát Székelyudvarhelyt, a Budapest-szálló színháztermében. Eddig a „Cigány-szerelem“, „Millió“ és „Az obsitos“ került előadásra. Tegnap pedig a „Babuská“-t adták. Az operettekhez a zenét Bárfay karnagy vezetésével az 51-ik gyalogezred zenekara szolgáltatja.

— **Halálozás.** Széplaky Györgyné szül. Békésy Jozéfa életének 78., házasságának 51-ik évében hosszas szenvedés után e hó 4-én jobb létre szenderült Oklánd közsében. Temetése általános nagy részvét mellett e hó 6-án a róm. kath. egyház szertartása szerint volt s lelkéért az engesztelő szent mise-áldozatot ma (vasárnap) mutatják be a karácsonfalvi róm. kath. templomban. Halálát férjén kívül gyermekei és széleskörű rokonság gyászolja.

— **Gróf Serényi Béla alapítvány** A ma (vasárnap) tartandó parajdi és e hó 15-ikére kitűzött olaszteleki tenyészállat-díjazás alkalmával, — mint lapunkat illetékes helyről értesítik — a hirdetett 400—400 K-ás állami és 100—100 K-ás egyesületi díjon kívül kiosztásra kerül még a gróf Haller János főispán által „Gróf Serényi Béla alapítvány“ címen adományozott 50—50 K is, amelyre kistenyésztők jó minőségű magyar erdélyi fajta üszői pályázhatnak.

— **Belőttek a főgimnáziumba.** A székelyudvarhelyi róm. kath. főgimnázium torna- és rajztermébe az elmúlt szerdán ismeretlen tettes flobert puskával az ablakon át belőtte a golyót a mennyezet falában megtalálták. Tamás Albert főgimnáziumi igazgató pénteken reggel feljelentette az esetet a rendőrségnél, hol a nyomozatot Szombatfalvy Lajos főkapitány azonnal elrendelte. Tamás igazgató kijelentette, hogy ablak beverések már a régi főgimnázium épületénél is gyakran előfordultak, de a mostanihoz hasonló merénylet nem volt. Igazán kíváncsian várjuk a rendőrség nyomozásának eredményét.

— **Tanfelügyelői körlevél.** Chalupka Rezső kir. s. tanfelügyelő 3246—911. tf. sz. alatt igen meleg hangú körlevelet intézett Udvarhelyvármegye valamennyi áll. isk. gondnokságához, közs. iskolaszékéhez, áll. és közs. elemi és polgári isk. igazgatójához, tanítójához és tanítónőjéhez az Országos Gyermekszanatórium Egyesület törekvéseinek támogatása érdekében. Hisszük és reméljük, hogy e magas és irgalmas feladatot szolgáló törekvést a nemzet mindig hű és önzetlen munkásai: a tanárok, tanítók és tanítónők felkarolják és a gyűjtés terén vármegyénk nem lesz az utolsó.

— **Talán csak nem panamáznak ??** Ritka eset foglalkoztatja most városunk vadászközönségének egy részét. Arról van szó, hogy Oroszhegy község előljárósága ez évi október 7-én d. e. 9 órára árverést hirdetett a vadászati jog haszonbérbe adására. A hirdetés azonban — csodálatos módon — csakis e hó 5-én látott napvilágot az úgynevezett „vármegyei hivatalos lap”-ban. Tehát olyan szűk-körben mozgó helyen, ahol a közönség nem látja és olyan rövid határidővel, hogy ha valaki véletlenül tudomást is szerezhetne róla, fizikai lehetetlenség volna az árverésen résztvenni. Mi sem természetesebb, hogy az árverés ilyen módon való megtartása, illetve jogerőre emelkedése ellen, Víz y Flóris műasztalos, a helybeli vadászegylet egyik igen agilis tagja, felebbezést adott be a vármegye alispánjához. A megsemmítésben nem kételkedünk, mert a vármegye alispánja bizonyára azt akarja, hivatásánál fogva azt is kell akarnia, hogy a községnek jövedelme gyarapodjék. Azonban e megsemmisítéssel kapcsolatosan — főzérdekből — annak az elrendelését is óhajtának látni, hogy minden egyes hirdetés a vármegyében megjelenő összes lapokban és idejében közöltessék. Hiszen a hirdetések közlése nem annyira a lapok érdeke, mint inkább a hirdetőik mindenkor jól kamatozó tőkebefektetése. Ezért mondja Mark Twain: „És ha valaki aranyat ólomra akarna becserelni, nem tudna rajta tuladni, ha közhírre nem teszi.” Nem vissza, de előre kellene fejleszteni a vármegyét. Ne féljenek a nyilvánosság tisztító tüztől. A tiszta aranyat még a rozsda sem marja...

— **Az obszitosok jutalma.** Schwarzenberg hercegnek van egy alapítványa, melynek kamataiból 12 Kás jutalmakat osztanak ki azoknak, kik a cs. és kir. 2., 31. és 82. h. d. kiegészítő parancsnokságok kerületéből valók s kik a katonai kötelekből történt kilépésük után magukat minden tekintetben jól viselték s a „legnagyobb uralkodóház iránt különös hűséget és ragaszkodást tanúsítottak”. A végelbocsátási okmánnyal felszerelt folyamodványok ez évi december 14-ikéig Székelyudvarhely város polgármesteréhez adandók be.

— **A néptanítók és állami hivatalnokok községi adómentessége.** A m. kir. közigazgatási bíróság 2906—1910. szám alatt hozott határozatában kimondotta, hogy a néptanítók és állami hivatalnokoknak biztosított községi adómentesség szigorúan magyarázandó. Kereskedelmi, felső-leányiskolai és zeneiskolai tanárookra és tanítókra a községi adómentesség kedvezménye ki nem terjeszthető.

— **Pénzüntézetek Szövetségének közgyűlése.** A „Magyar Pénzüntézetek Országos Szövetségének Székelyföldi Bizottsága” e hó 15-én d. e. 11 órakor Maros-Vásárhelyt, a városház nagytermében közgyűlést tart Tauszik B. Hugó kir. tanácsos, az Agrár Takarékpénztár vezérigazgatójának elnöklésével. Az erdélyrészi telepítésről Dr. Fenyvesi Soma, a pénzüntézetek ügyvitelének ellenőrzéséről Dr. Berényi Pál, a vidéki áruaktárak szerepéről a gazdasági életben Schwartz Zsigmond tesz előterjesztést. A magunk részéről szívesen láttuk volna a tárgysorozatban a városi házak törlesztésének kölcsöneinek kérdéseit is. Ez olyan lényeges, annyira szükséges dolog, hogy el-mellőzése igazán káros; nem akarjuk mondani: bűnös könnyelműség. Eddig a szét-szórt állapotban levő pénzüntézetektől nagyobb, országos fontosságú kérdések megoldását követelni nem lehetett. Azonban most, hogy tömörültek, ilyesmiket joggal várhatunk az összeségtől, sőt várjuk is. Vagy magyarok vagyunk a pénzpiac terén és alkotunk, gyarapítunk s felvesszük a versenyt a nemzetiségi bankokkal, vagy pedig, ha ezt a pénzüntézetek együttes tömörülése sem képes elérni, akkor tehetetlenségünket áruljuk el. Mert az mégis csak szegény reánk nézve, hogy annyi magyar bank mellett, a nemzetiségi olcsóbb kölcsönt adjanak.

— **Vármegyei pótdócsavar.** Kopottas, elfakult írás érkezett az elmúlt hét közepe táján Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsági tagjaihoz. Az egész írás egy szomorú jelentés. Köszörülék abban a vármegyei pótdók csavarját — a következő évre. Bejelenti az alispán, hogy a vármegye törvényhatósági bizottsága e hónap 17-én (kedden) tartja őszi rendes közgyűlését, melynek első tárgya a háztartási pénzalap, 2-ik a tisztviselői nyugdíjalap, 3-ik a megyeházépítési alap 1912 évi költségvetésének előterjesztése lesz. A második tárgy kettő, illetve 5 százalékos, a harmadik pedig 3 százalékos pótdók kivételének engedélyezésével jár. Bizony különös gazdálkodás ez a miénk. Egy milliót meghaladó pénz felett rendelkezik a vármegye a különböző alapokban. Ezt az összeget a helyett, hogy kölcsönök nyújtásával magasabb kamat mellett kihasználná és így a kamat-többletből a pótdókat fedezné, sőt esetleg külön alapot is gyűjtene pl. szegény- és árvaházra, megelégszik a jóval csekélyebb bankkamatokkal s pótdóval terheli az amúgy sem valami gazdag viszonyok között élő polgárságot...

A gazdasági megerősítés útja.

Írta: Meskó Pál.

Nem mondom újságot, mikor azt mondom, hogy Magyarország gazdasági életének legtöbb tényezője a föld. Azok a véredények, amelyeket a földmivelő nép ekéje felhasogat, véredényei, tápláló csatornái az ország gazdasági szervezetének. Minél tökéletesebb ezeknek a véredényeknek a munkája, annál erősebb, annál munkaképesebb az ország gazdasági szervezete. Ha ezek a véredények kiszáradnak és felmondják a szolgálatot, akkor eltűnik az egészség piros színe az ország gazdasági arculatáról s helyébe jön a sápkórság, mint a belső bajok csálhatatlan hirdetője. Sohasem beteg az ország, ha a szántóföld barázdái, gazdasági életünk ezen kipróbált véredényei, a szervezetet kellőképpen táplálni tudják, de azonnal gyenge, beteg és erőtlén lesz az ország, mi-helyt a gazdasági véredények munkájában zavar keletkezik. Megdönthetetlen igazság, hogy egy jó termés ennek az országnak gazdasági megújulást, gazdasági feltámadást jelent, a rossz termés pedig gutaütés, a mely megbénítja egész gazdasági szervezetünket. Más

országnak más a boldogulás útja, a mi útjaink azonban a szántóföldeken keresztül vezetnek a biztos cél felé.

Van egy már eléggé kipróbált, de még kellőleg ki nem használt háziszervezetünk, amelynek gazdasági megerősödésünk szempontjából nagyon jó hasznát vehetjük. Ez a szövetkezeti eszme és a szövetkezeti intézmények. A szövetkezetekről sok rosszat beszélnek ezekről minden jót elhallgatnak, mindenről a szövetkezeteket szokták felelőssé tenni és rendesen igen sokat szoktak kívánni a szövetkezetektől.

Némelyek azt kívánják a szövetkezetektől, hogy azonnal segítsenek minden bajon. Ez teljes lehetetlenség, mert várni kell addig, míg a szövetkezet megerősödik, míg a vezetők is feladatuk magaslatára emelkedve, a szövetkezeti eszme igazi tartalmához képest teljesítik feladataikat. A szövetkezet nem gomba, a mely magától nő, nem dudva, a mely ápolás nélkül is virágzásnak indul, hanem nemes ültetvény, a mely gondozásra szorul s csak akkor fejlődik, ha jó gazdája van.

Sokan abban a téves hitben vannak hogy szövetkezetet csakis államsegéllyel lehet létesíteni, pedig ez annyi a szövetkezetre nézve, mint egy erős, hatalmas ember kezében egy nádszál, a ki az öklével könnyebben leverheti az ellenségeit, mint a kezében levő gyenge nádszállal. Ezért kár olyan nagy súlyt fektetni az államsegélyre, mert e nélkül is lehet jó szövetkezetet szervezni, ha becsületes szándékkal, erős akarattal és egyesült erővel fogunk a munkához. A szövetkezeti intézmények segítségével javíthatjuk hitelviszonyainkat, rendezhetjük adósságainkat, fejleszthetjük a termelést, kedvezőbbé tehetjük az értékesítést, olcsóbbá tehetjük nemcsak a saját megélhetésünket, hanem még a városi lakókat is, a kik csak a sok felesleges közvetítő betolakodása révén tudják megszerezni a szükséges élelmiszereket. A drágaság megszüntetésének is egyik legcélravezetőbb eszköze a szövetkezés, mert a falusi értékesítő szövetkezetek közvetlenül, a közvetítők munkájának igénybevétele nélkül szállíthatják az élelmicikkeket a városi fogyasztóknak. Nem a kereskedő felesleges, hanem feleslegesek azok a közvetítők, a kiket a termelő és a fogyasztó kénytelen tartani s a kik a kereskedelemben produktív munkát nem végeznek.

A szövetkezeti intézmények műhelyeiben kovácsolják azokat az irtókapákat, a melyekkel minden dudvát kiirthatunk a gazdasági élet mezejéről. Oly forrás a szövetkezeti eszme, a mely a falu gazdasági életének kerekét megindítja, forgásukat gyorsítja, működésüket szabályozza s a gazdasági megerősödésnek soha nem remélt lendületet ad. Nálunk, a helyett, hogy diadalszékén vinnék faluról-falura, ha közeledik, sok helyen még most is félre verik a harangokat, mint mikor jégfelhők mutatkoznak. Biztos fegyver, erős szerszám a szövetkezeti eszme a gazdasági megerősödésre irányuló munkában, biztos segítség a gazdasági bajokkal való küzdés közben. Korlát a meredek szélén. Hid a hullámok felett. Világító szövetség a sötétségben. Mentő horgony a gazdasági örvények közé jutott szerencsétlen számára. Olyan, mint a napsugár, ingyen kapja az ember. Olyan, mint az esőnek cseppje, áldás fakad belőle.

A szövetkezetek szervezését erőltetni nem lehet, erőltetni a buza és a tengeri fejlődését sem lehet. De kapálni kell, mert másképp nem fejlődik. Senkit sem lehet lefogni és beoltani a szövetkezeti eszme oltóanyagával, de megmagyarázni az oltás üdvös következményeit, igenis szükséges. A szövetkezeti munka megindításakor elsőnek kell lenni azoknak, akikre a nép gondozása bízva van. De nálunk a szövetkezeti eszme ellenségei éppen ezeket szeretnék eltüntetni attól a szociális munkától, melyet szebb és kézzelfoghatóbb eredménnyel végezni sehol sem lehet, mint éppen a szövetkezetekben, a magyar gazdasági megújulás tüzhelyeinél.

